

ГЛАС НАРОДА.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље на табаку. — Цена му је на годину 3 фор., на осам месеци 2 фор., на четир месеца 1 фор. аустр. вредн. — Дописи се шиљу уредништву а претплата и огласи администрацији „Гласа народа“ у Нови Сад. — Огласи наплаћују се од ретка оваких слова 5 нов. и 30 новчића за жиг сваки пут.

БРОЈ 24.

У НОВОМЕ САДУ, У НЕДЕЉУ 17. ЈУНА 1873.

ГОДИНА III.

О РАЗУМНОМ ЖИВОТУ.

(Наставак.)

3. Зашто живе вегетарци тако.

1. У животиња што су ближе нами видимо да је природа створила три врсте: месождере (карниворе), травождере (хербиворе) и зрнождере (фругиворе). И наш строј је као у ових задњих а из тога видимо да ми треба да се ранимо зрном, ако хоћемо да се природно ранимо.

Ми смо свешћу својом узвисили се над животињом, те можемо да оплемењавамо и усавршавамо наш живот у сваком погледу. У иначе једнаким приликама чини нам се племенитије, до створове, који имају осећања и памћења као и ми, штедимемо него ли да их убијамо, те да их трошимо.

3. Зна се, да од здраве крви цео наш живот највише зависи. Наш начин живота нарочито на то смера, да у телу здраву крв произведе и сдржи.

4. Ми налазимо, да у сва времена много људи, многи племенити духови из пређашњег и садањег доба овако мишљаху и живљаху, те да су тако исто били здрави и сретни.

5. Ми смо искусили на нама самима, да смо оваким начином живота телесно здравији, душевно задовољнији и слободнији, духом и вољом јачи постали.

6. Особито смо искусили, да наш начин живота много повода болестима моралним (наравстеним) заблудам и свакојакој невољи лако и сигурно уклања.

7. Наш начин живота заштеђује нам много времена и снаге, које на боље ствари употребљујемо.

8. Тако исто је много јефтинији, него ли кад се месо једе, и тако можемо ми новце, које смо до сад на нашу штету расипали, на нашу корист и на паметније ствари употребити.

9. Наш начин живота даје нам велику спољну и услед тога — при иначе нормалном духовном правцу — и унутарњу независност, која се не да довољно оценити.

10. Ми налазимо, да наш начин живота у иначе једнаким приликама већу и трајашнију снагу даје и да живот дужим и сретнијим чини.

11. Ми налазимо, да наш начин живота укусу, у сваком смислу речи, много боље годи, него ли крвавна дијета (храна.)

12. Ми поимамо, да „социјално (друштвено) питање“, вештина васпитавања и народна економија само се помоћу ове разумне вештине живљења решити могу.

4. Шта се данас противу овога начина живота наводи?

1. Обично се говори: „Лекари морају најбоље знати, како да се човек храни, а они су противу вегетаријанизма.“ Ми пак велимо: Не знају лекари, него мајка природа најбоље зна, и од ње треба сви, и лекари, да учимо.

2. Даље се говори: „Али сама природа је од нас начинила месоједце, и то и данас још чини!“ Ми велимо: То није истина. Наши зуби, наши унутарњи органи нису кроз хиљаде година друкчији постали. Ако би пак било могуће, да се преображавамо, то је боље да једењем плодова постајемо мирни људи, него ли да једући месо у тигра се претварамо.

3. Још се вели: „Али ваш начин живота не даје снаге, бар не за телесну радњу.“ Ми кажемо: Баш је противно; као што међу животињама оне, које ждере траву (н. пр. коњ), тако су и међу људима они, који једу плодове и телом и духом најјачи и најдурашнији.

4. Неки мисле: „Али се тим начином живота не одржава пород!“ А ми велимо да се баш одржава. Нашим начином живота добија се и однегује се здрав пород — а садање колело је тамо најболесније, где се најнеприродније живи, а то је у — варошима.

5. Један ће опет рећи: „Али мени прија, ја сам здрав.“ Тако рекоше многи и умреше у најбољој животној снази. Зашто су људи у пркос своје разуму, толико болесни, зашто многи још као деца умру, и ретко да који без болести дубоку старост дочека?

6. Други опет каже: „То може бити у топлим земљама, али у хладним не може!“ Ми велимо: може бити свугде, где год се дају набавити плодови, и свугде је боље него ли крвави начин живота.

7. Трећи примећује: „Јест, али ја сам бољестан, па не могу то радити!“ Ми одговарамо: Та баш у најтежим болестима лекари наш начин живота прописују! Разуман повратак природи никад не штоди, само удаљавање од ње штоди!

8. Четврти опет спомиње: Та шта ћемо онда са том силном животињом? Нећемо више одгајати него што нам треба за посао, па ако је морамо таманити, зар је морамо и јести??? Зар го једе пацеве и мишеве, псе, мачке и други животињски гад?

9. Пети вели: „Али ће то бити на штету индустрије и саобраћаја.“ Напротив, ми не протерујемо новце кроз гушу као ви, али терамо луксус (раскош) у трајашнијим и лепшим стварима. Индустрија треба да служи човеку, а не човек индустрији.

10. Шести каже: „Али ја сам слаб, па не могу то радити.“ То је бар поштено признавање, али го се најпре потпуно увери о томе, наћи ће, да је то са свим лако.

11. Седми примећује: „Али ја сам већ стар, ја то не могу чинити!“ Заиста? Не можете да се опаметите?

12. Осми говори: „Али се то не да у оваком друштву извести!“ Кадикад се не да, али треба само имати тврду вољу, па је онда могуће. (Свршиће се.)

СЛИКЕ ИЗ ПРИРОДЕ.

4. Магловите пеге и двоструке звезде.

Кад би вам се, на прилику, десило да једне ведре зимње ноћи погледате на небо, како је раскошно окићено звездама, могли бисте да видите до 2000 звезда. Али као што смо вам и пређе напоменули, да је то тек већина оних звезда, које се деле на шест класа. Ето на прилику ако узмете обични позоришни дурбин, па гледате кроз њега са извесног места на звездано небо, ви ћете заиста видети сад три пут више звезда, него ли што сте простим оком видели. Кад погледате голим оком на сазвездије Плејада, чиниће вам се да се оно састоји истом из седам звезда; него и ту ће вам још требати да имате ваљано око, да сте вешт и изучен посматрач, те да можете да разликујете једну звезду од друге. Ну ако бисте сад узели позоришни дурбин, па кроз њега погледали на то сазвездије, број ће звезда порастети на један мах до двадесет. Кроз ваљане дурбине, који у величавају за двапут, њихов ће број доћи до четрдесет; цени телескоп, који има у дужину 18 палача и дванаестоструко увеличава, показује већ до 120 звезда. Е тако ће те видете да ће број тих звезда све то више растети, што будемо узимали све боље и боље справе — дурбина.

На тај начин на свој небесној просторији расте број звезда, па све и ако не у такој размерици, а оно опет доста значајно. Узмете ли на прилику дурбин који нешто мало увеличава, ви ћете и опет моћи ви-

дети звезде седме, осме, девете, а крво мало боље, чак и десете величине, и што је јача снага телескопа, т. ј. што већма увеличава, све ће се више моћи видети звезда. На многим местима виде се читаве гомиле звезда, које готово савршено голо око не може да спази, и које рекли бисмо тону савршено у тамној даљини. На неким местима види се само неко пламуцање, које се не може узети за звезду, као на прилику једна тачка у сазвездију Андромеде. Али ако наперите на ту тачку осређан телескоп, а ви ћете видети не звезду, него неко светло пламуцање, а нема оних знакова по којима бисмо рекли да су неповерљиве звезде; тај се појав назива магловитим пегам а. Новија астрономија пронашла је сијасет таквих пег а. Већ их је старији Хершел описао и набројао више од хиљаде, а у потоње доба тај је број кудкамо нарастао а све проналасцима других научара, а особито млађег Хершела његовог сина који у томе особиту хвалу заслужује.

Ове магловите пеге имају необично разнолику форму, а како их има подоста, то можемо да изучавамо њихово развиће и промене. Друга је ствар, кад би, на прилику, била само једна звезда, ту већ не бисмо могли да изучавамо њезино развиће и промене, јер те промене трају вековима; ну све скупа показује нам како се постепено преображавају, кроз које пролази свака звезда, и можемо да видимо једним погледом оно, што траје вековима. Има на небу магловитих пег а, које и поред најснажнијег увеличавања, на наприлику ахроматичких телекапа, остају ипак магловите пеге; тако на пр. магеланов јужни облак састоји се из белих магловитих пег а, које надалеко дохватају, а налазе се недалеко од јужног полуса. Има још и друге магловите пеге, које се особито светле у средини или на двама различним тачкама; има опет и таквих, које изгледају да су сасма неправилне.

За дуго нису знали камо ће с тим магловитим пегам а, док није старијем Хершелу испало за руком да одгонене ту загонетку. Па знате ли чим ју је одгонено? — помоћу најсилнијих и најсавршенији оптичких справа, које донде није нико имао. Он је показао, да је то система светова, која је налике на нашу сунчану планетну систему, у коју улазе све звезде које ми видимо; млечни пут није ништа друго него таква иста магловита пег а, а пак магловите пеге, које видимо, — веома удаљени млечни путеви.

Ако погледате на небо у светлу зимњу ноћ, а ви ћете видети на њему једну светлу пругу, ал неједнаке ширине. Него ту ће вам требати да сте мало пажљивији, па да видите, да ова светлост долазе од необичне множине звезда, које се овде гомилају више, него ли на другом месту небеснога свода. Ту мисао исказао је још у седој старини Демокрит, него у томе може сваки да се убеди а ако погледа на ма кој део млечнога пута кроз најпрости дурбињ. Добро ће бити да ви-

димо шта вели Хршел о томе. Он вели, да сва светлост млечног пута постаје од звезда, које леже једна поред друге. Свака светла тачка јесте сунце, које је опкољено милијунима планета и комета.

Још је Хршел огледао да одреди број звезда млечног пута, па је рачуном доказао да их у најмању руку има 20 милиуна. Све да је макако огроман овај број, и опет бисмо се преварили, кад би смо по њему узели да замислимо величину васелене; 20 милијуна звезда састављају само једну магловиту пегу, и ми са нашом непокретном звездом, сунцем, налазимо се приближно у средини ове магловите пеге, која има сочиваст облиг.

Да би појмили, је млечни пут заиста скуп звезда, не ће бити згорега ако га мало издаље промотрите. Узмимо диаметар његов за јединицу, и претпоставимо, да се налазимо од пљоште стране млечног пута на растајању таког диометра, онда би нам млечни пут, описујући круг преко целог неба, изгледао као светао скуп звезда и тај скуп заузима просторије, чиј би диаметар износио шести део хоризонта. А кад би за десет диаметара били далеко од млечног пута, онда у њему не би могли да разликујемо ни једне звезде, као што то у самој ствари бива са Маглановим облацима, који су осим тога много већи, него што ли би нам се чинило у извесном скучају млечни пут; они су од нас далеко више него ли на десет диаметара млечног пута, тако да се у њима не могу да разликују звезде чак ни у најбољим и најсавршенијим телескопима. А кад би, на прилику, за сто диаметара били далеко од млечног пута, голим оком једва ли би га могли видети.

Сад хајде да узмемо наобрат. Кад би се приближили тој магловитој пези на десети део правога растојања, она би нам онда изгледала као светао облак, који би имао седам степени у пречнику. Кад би се приближили још десет пута ближе, онда би та пеге заузимала готово четврти део небеснога свода и имала би у пречнику седамдесет степена. Најзад кад бисмо живовали на планети, која се обрће око маког сунца из тог скупа звезда, и кад би се то сунце налазило у средини уображене магловите пеге, онда би нам се та магловита пеге чинила, е је малечни пут, али правилнијег облика, чвршћа, шира и светлија.

Ви можете да саставите себи појам о величини васелене, ако не сметнете с ума, да је млечни пут, звездна област која износи 2000 звездних просторија*), само магловита пеге у васелени, а има их хиљадама, а међу њима има и таквих од којих нам светлост долази истом кроз 25,000 година, све и ако светлост прејури за један секунад 40,000 миља. Хершел је помоћу свога телескопа отерио магловите пеге које су тако огромно далеко, да треба да прохује милиу-

*) Свака звездаана просторија равна 100,000 земн. диамат. готово 4 и билијуна миља.

нима година, па истом онда да допре светлост од њих до нас, готово сто пута даље него ли и мало час споменуте магловите пеге. Из свега што доселе реко-смо, можемо извести ово: да све системе светова састављају тек мајушан део васелене, и да не треба узети да су тамо границе васелене, камо је Хершел видео потоње магловите пеге. Доћи ће зар време, када ће савршенији и бољи телескопи моћи продрети и иза граница тих за сад крајњих магловитих пеге, и открити нове светове.

Истина бог, научњаци веле да су ове магловите пеге скуп звезда, система млечних путова, ал за то опет оне нам показују на небу и такве појаве, о којима није лако рећи, шта су наине у самој ствари. То су магловите звезде или планетна магла. Они ће се чинити површноме посматрачу онаки исти баш као и остале магловите пеге, али уз пажљивије проучавање видиће се, да их није могућно уврстити у звездане гомиле, па све и најсилнијим и најбољим телескопима; а друго, да они имају једно или неколико светлих једарца, али која се не могу уврстити у звезде рад њиховог мутног и тамног светлуцања.

Посматрач их чешће сусреће на неким местима неба, на прилику у великом медведу, у Андромеди, северној риби и глави Центаура. камо је Хершел за по сахата набројао их више од тридесет. Делом су они неправилног облика, збијани уједно, као да су делови једне велике раздрузгане пеге, а делом опет округли или елиптични. У првом случају свагда имају у средини светлу тачку, у осталим случајевима или су једнородни или имају на два краја елипсе, по једну светлу тачку.

Ван сваке је сумње, да су то тела, која имају своју властиту светлост. Али на сву прилику то нису тврда тела; то се изводи већ из јединог њиховог протезања. А како су они тако огромно далеко, да ми ту даљину можемо измерити само звездним просторијама, — величина је њихова горостасна и за саму васелену. Ова тела мора бити да се тако на широко и на далеко протежу, да се чак и у најмањем од тих тела може рахат сместити сунце са свом својом планетном системом, наравно са Непотпуном заједно, а који је далеко од сунца на 600 и више милијуна миља.

Ове су светле магловите пеге — права космичка магла, можда материјал, од кога постају сунца и сунчане системе.

Двоструке су звезде, на сву прилику, потоњи ступањ развића мало час споменутих магловитих маса. У њима је се сва магловита материја претворила у сунца, која, као и наше, без сваке сумње имају своје планете. Двоструке звезде обрћу се једна око друге и обављају свој пут од 45 — 600 г. При кретању ових огромних тела (многа су за хиљаду пута већа од нашег сунца) примећује се брзина, за коју би пређе рекли, да је таква брзина за тело немогућа. Звезда пр. у сазвездију Деве састоји се из две звезде

треће величине и свршава свој пут за 515 г. али са десет хиљада пута већом брзином од оне, са којом се земља обрће: а ми знамо, да земља прејури за секунд четири миље, а за дан 345.000 миља на своје путу. Звезда обрће се око суседне са брзином 3.490,000,000 миља т. ј. за секунд 40.000. готово са брзином светлости. Па ни то није све. Има двоструки звезда, које свршавају свој јсш много већи пут за краће време, дакле крећу се још брже. Ту никакве погрешке не може бити, јер су разноврсне боје двоструких звезда, као: голубије, беле, црвене, жуте а све то веома олакшава посматрачу.

Најзад још нам ваља ово додати. О двоструким звездама ваљало би још коју више рећи, али с обзиром на простор овог ваљаног листа морали смо да вам изнесемо овако у најграђим потезима, бар штогод о двоструким звездама. Зар ће нам доћи кадтад прилика, да вам о њима што више и што потпуније кажем.

(В. Цимерман).

Л. Ивковић.

ШКОЛСКЕ НАРЕДБЕ.

Наставни план за срп. осн. и повторне школе

(Настављено.)

Р а ч у н

У I. разреду ради се зимњег течаја коло бројева од 1 до 10 и утврди се очигледно и на памет у сва четири рачунска вида; а летњег течаја ради се коло бројева до 20 на памет и писмено.

У II. разреду, пошто се темељно повтори све што је у I разреду свршено, изради се коло бројева до 100, идући све са 10 бројева на више устмено и писмено. Уз то се научи таблица множења и познавање новаца и мера;

у III. разреду, по што се најпре темељно повтори све што је у II. разреду свршено, изради се коло бројева до 1000. идући све са 100 бројева на више усмено и писмено. Уз то се вештба у усменом множењу преко 100, и у писменом множењу и делењу са двоставним множителем и делитељем, и уведу се ученици у познавање разломака од новаца и од мера;

у IV. V. и VI. ради се с бројевима преко 1000 на више без краја, са више наименовања, прости и десетични разломци, правило тројно, трговачки рачун, каматски, друштвени и други, са применом свега тога на домаћу потребу и на занате.

Геометријско обликословље с цртањем.

У I. и II. разреду добију се појмови о правим линијама и њиховој споји у углове у угласте облике при сматрању и разговору о облику школске собе и углова, о облику прозора, врата, куће и друго, и при цртању истих обликова;

у III. IV. V. VI. разреду учи се тачније познавање својства од линија углова, од обликова трочетворо — и више — углих, њихово мерење и прорачунавање у соби и на пољу; као и познавање и

мерање тела угластих, облих и округлих и примена тога знања на потребу у животу, а уз то се непрестано вештбају ученици у цртањутих обликова.

З е м љ о п и с.

у I. разреду нема;

у II. разреду уведу се ученици при разговору § 41 и 42 из упутства за вештбање у говору и разумевању, у земљопис од места по нацрту у који се ставе улице, друмови и главна одељења поља и атара. Ту се науче познати четири стране света у школи и у месту, и тачке где сунце излази и залази;

у III. разреду, по што се повтори што је II. разреду показано преведу се ученици с нацрта ширег на ужи и ситнији и на земљописну карту, и упуте се у читању карте, а по томе науче познати даљу околину свог места, сав срез. и целу домовину;

у IV разреду иза кратког повторења тога што је свшено у III. разреду упознају се са околним земљама до крајева Европе, по томе са Азијом, Африком, Америком и Аустралијом с кратким прегледом вода и сува, планина и река, само читајући карту. Ту се овлашно познају и са кретањем земље, бивањем дана и ноћи, годишњих времена и помрачења сунца и месеца;

у V. и VI. разреду предузима се ситнији опис домовине, њезиних крајина, делова, градова, друмова, производа ратарских и занатлијских, трговине, завода, установа, и друго; а по томе се пређу тако и остале државе у Европи, Азији, Африци, Америци, Аустралији, и наситнији опис физичких и математичких одношаја земље и осталих небеских светова.

П о в е с н и ц а.

У I. разреду нема;

у II. разреду казују се уз земљопис места и црте из повеснице места, колико се о томе зна;

у III. разреду казују се одабране слике из повеснице српске до Косова;

у IV. разреду казују се одабране слике, даље из повеснице Срба и других аустро-угарских народа;

и V. и VI. разреду казују се уз повторавање предпоменутога одабране слике из опште повеснице старог, средњег и новог века, и из повеснице културне.

При овоме, има се поглавито пазити, да се јасно покаже напредовање људства у просвети, и да се утврди вера на промисао божији, а уједно да се побуди уз љубав своје домовине и њезиних установа поглавито љубав и поштовање добра и мржња на зло, те да се утврди у ученицима морална воља.

Уз ово уче се:

у IV, V и VI. разреду *права и дужности грађана* с кратким прегледом *државнога устројства*: о судским и политичким властима земаљским, окружним и средњим, и о устројству општина политичком и црквено-школском.

П р и р о д н е н а у к е.

Овамо спада природопис и природословље (физика) и као додатак, наука о чувању здравља.

Природопис ради се у I. и II. разреду, по упутству за вештање у говору и разумевању, одсек 3 §§ 22 и даље до 37, и одсек 5 и 6 §§. 43 до 47;

у III. и IV. разреду по дотичном комађу у читанкама и разговору о оном;

у V. разреду учи се зимњег течаја наука о животињи вишој, а летњег течаја наука о биљу и нижој животињи с показивањем свега у нарави или у доброј слици, а с погледом на оно, што је за човека корисно ил. штетно;

у VI. разреду учи се зимњег течаја познавање најглавнијих минерала, особито земаља ратарских; а летњег течаја повторава се све из ових наука свршено.

Учитељ нека се послужи књижицама од Либена.

Физика ради се у I. и II. разреду по упутству се вештање у говору и разумевању одсек 6 §§ 48 и даље;

у III и IV разреду по дотичном комађу у читанкама и разговору о оном;

у V и VI разреду предузима се тачније познавање домаћих справа: полуге, завртња, клина, чекрца, точка и ових својстава и закона радње; тачније познавање ваздуха и појава у њему; познавање барометра и термометра и ових употребе: познавање закона звука, светлости, електрицитета и магнетизма; најпосле познавање главних стихија телесних и појава при горењу, врењу, хранењу биља и животиње и при трулежу.

Предавајући показује се ово све опитима тако, да деца сама законе нађу; а одбира се поглавито оно, што је од потребе на дому и у свакидањем животу.

Наука о чувању здравља.

у I. и II. разреду уведу се ученици при читању комада из бугвара и читанке, тичући се створа човекова тела и при разговору о томе;

у III, и IV. разреду упознавајући се ученици са створом човекова тела, које казује учитељ по књижици: Хигијена од Јовановића; и упознају се правилима о неговању тела по истој књизи;

у V и VI разреду повторава се предпоменуто и додаје се главна правила о неговању болних.

Радови у врту.

С јесени, у пролеће и у лето поучавају се и вештају деца у радњама у врту, и то:

у I и II разреду у плевлењу врта, требљењу штетљиве гусенице, лептирева, буба, пужева и друго;

у III и IV. разреду уче се свиларству и воћарству;

у V и VI. разреду вртарству с виноградарством и челарству, које казује и показује учитељ по упутствима у књижицама: очигледна настава у економији од Хофмана; наука о свиларству од Клајића; и поучник о вртарству и челарству од Парташа, особито по таблицама од Хартингера.

Ручни радови женски.

Осим наведених радова у врту уче се женска деца ручним радњама женским, и то:

у I и II разреду: плетиву,

у III и IV разреду: кукичању, мрежању, беломвезу и грубљему шву;

у V и VI разреду: лепшем шву, везу и простијем кроју.

Осим тога поучавају се и упућују у држању реда и чистоће у кући и у разумном вођењу куће, држању соба, кујне, тавана и подрума и њихових намештаја и судова, у знањима потребним при држању и готовљењу хране и одеда, при неговању домаће стоке и врта, водећи разговоре о томе, позњици: мала господарица од Клајића.

(Наставиће се.)

ПЧЕЛАРСКЕ ПОУКЕ.

од

И. Бабића-Бабе

нар. учитеља.

3. Нашто треба пазити кад се купују пчеле за пресад.

Доброта једне кошнице зависи највише од тога колико је у кошници народа.

Што више народа у једној доброј кошници, тим је много скупља, само ако је народ добар.

Множину народа познаћеш потпуно по јаком брујењу на лету (на врати) и летењу преко лета, а преко зиме по јаком и непрестаном пчелином мирном и добром разговору, (веде неки врстни пчелари, да пчеле радилице имају између себе разговора и договора) кад на кошницу лупнеш и уво лету приближиш. Добра кошница несме одвећ старо саће имати, јер је сасвим неплодно.

За куповање су најбољи једногодишњи, двогодишњи, највише трогодишњи ројеви. Добра кошница мора имати и толико меда, да се не мора на скоро народ у кошници ранити.

Не препоручујем никоме да купује вредне радилице с доцне јесени или зими, јер се онда не може баш ни мало одредити колико имају меда.

Пролеће или време ројења је најзгодније за куповање. —

Што се пак ројева тиче, то купи мили читаоче само оне, које су у месецу мају, или у почетку јуна ројили.

Доцнији ројеви скупо стају, јер обично већ с јесени мораш ранити или морају помрети.

Добра кошница несме бити без матице, јер онда се пчеле радилице збуне и зидају по саћу којекакве буге и цбунове.

Ако купиш пресад на близу гдегод, то ју мораш јошт пре првог полета на ново место поставити, јер се иначе многе пчеле забуне, пак на своје старо место одлећу.

Ројева можеш одма после ројења намести где хоћеш.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

— У Н. Саду 16. јуна. Ово лепо време утиче од неколико дана врло повољно по усеве. Људи се опет надају да жетва неће бити тако лоша, као што се мислило. Топло време припомогло је и класу и зрну да се боље развије, рђа није свуда ушла у клас. О ражи јављају неповољне гласове, кукуруз се опоравио. Са велике припеке било је ових дана пљускова, у нас није толико штете али има где је бујица и лед начинио чуда. У опште се мисли да ће у Угарској бити жетва много боља, и што се пре неколико дана и смело мислити.

Житна радња. На пештанској пијаци готово је стала радња јер се врло мало довози. Шенице је довежено до 20,000 цен. Млинови неће да купују до нове жетве ништа, још мало па неће млетити, док не буде нова жита. Тога ради је цене скочила са 10 новчића. Концем прошле недеље бележено је 86 ф. 7 ф. 45—55 н. 85 ф. 8 ф. 35—45 н. 84 ф. 8 ф. 25—35 н. 83 ф. 8 ф. 15—25 н. 82 ф. 8 ф. — 8 ф. 15 н. 81 ф. 7 ф. 90—8 фор. Раж је 5 ф. 70—80 н. 80 ф. Јечам је остао на цени од прошле недеље, пиварски: 3 ф. 60—75 н. за рану 3 ф. 40—50 н. по по 72 ф. 3 о б и је прошло до 15.000 меца а скочила је са 20—25 н. Цена 2 ф. 10—20 н. Кукуруз скаче банатски 4 ф. — 4 фор. 5 нов. друге врсте 3 ф. 85—95 н.

Ш О Д Л И С Т А К.

В И Д О В - Д А Н.

Оћу л' да плачем или или да певам?

Ја не знам сам —

Данас је Видов-дан!

Пред душманима плакат' мене је стид, —

А невидовном јаду мелем је вид,

Што види судбе и милост и злост

И за тренутак подигне мост

Да скопча прошлост и будућност.

Данас је вид невољном штит,

Данас је сваки Србин видовит —

И будућности лепше нагледа се сит,

— Ох јелте браћо, гуслари слепи,

Што негујете тај санак лепи, —

Е то нас држи, е то нас брени

Те ј' многа ала у пропаст пала,

У пропаст што је нама копала,

И још ће многа с недеља свога

Запамтит' силу сана српскога, —

А тај је сан

Наш Видов-дан.

Је л' санак само, ил' полујава,

Или само рука десница спава,

А мушко срце бије о груди

Да десну руку из сна пробуди —

То не знам ја —

Ко ће да зна!

Свакога лета овога дана

Створе се чуда свету незнана —

Погледа Бог

Србина свог

Не пита: ко је ди,

Већ: „Јесте л' своји сви?

Ако сте вредни нада, ево вам над!“ — —

И тад се тргне, прене живи разкомад, —

И сједине се ране неизвидане,

И саставе се жиле изпрекидане, —

И кроз њи јурне, брале,

Једног жића сов,

Примајућ' бурне вале

Један крвоток; —

Једно се срце стани у груди средине,

И тад се разбацани уди сједине, —

И примагну се сузе жедно спојене,

И саставе се душе једнодојене, —

И загрле се чеда једне прошлости,

И моле Бога слоге да им опрости, —

И безброј жеља једна другу привати, —

И почне с' један сан на југу снівати,

И молитве у једну сливати;

Молитву носе небу крила жељина, —

И српство ј' тад у души једна целина.

Ох немојте се плашит' наши злотвори,

То песник само тако у сну говори!

Та силно га је зано заносни сан —

Данас му ј' Видов-дан! —

Васцело српство пред Бога стаје,

Пред њиме старе грехове каје,

Од њега чега утешне речи

Да му се рана смртна залечи.

А Бог га пита — ох вељи мука! —

„Има ли и сад међ вама Вука?“

И душе дрећу, и лица бледе,

И сузне очи плашљиво гледе,

И душа тоне у боле љуте,

Ледене усне ко камен ћуте

— А мало јато вражија лова,

Несретна чета блудни синова

На земљу пада па сузе лије,

Па косе чупа и груди бије,

И једва смеде да гласа даде:

„Удри нас громом, још нас имаде.

— Не уби рад нас српско уздање,

Ил прими данас наше кајање!“

И опет наста света ведрина,

И чврсто стоји једна целина,

Душе се слиле Бога молећи

Једина душа пред Богом клечи,

Да чује свете утешне речи;

Сузне се очи у будућност стреме

— О саслушај им, боже, молитве неме!

Е то је сан

На Видов-дан! —

Је л' санак само, ил' полујава,

Ил' само рука десница спава

А мушко срце бије о груди

Да десну руку из сна пробуди, —

То не знам ја,

Ко ј' будан можда зна!

„Жижа“

Један Бошњак.

КО БИ ТО РАЗМРСИО.

ПРИПОВЕТКА ИЗ СРПСКОГ ЖИВОТА.

II.

Осванула је недеља. Била је то баш поп Гаврина чреда. Старији парох поп Коста, који је већ увелико прејурлио шесету годину, био је у општини „презес“. Поп Гавра је молио да закаже скупштину после подне, био је намирисао, да је учитељ Прокина „страна“ јака, па је рачунио, да ће се људи позабавити у бирту и неће сви ни доћи на избор у школку кућу. Учитељ Прока дошао је био на службу да поји. Поп Гаври се то није свидело. Час је брже час је лаже читао јектенија, само да збуни Проку. Ал и Прока је био стари лис. Није он много зверео у олтар, него кад дође херувика и достојно а он чисто полегне на певницу те почне да извија, све онако „Карловачки.“ Мало, мало па „пусти глас“, погледи у људе. Који су његови ти помажу, а шапћу другима: „О брате гласа, није него као звоно. Њега ћемо, та и кога би другог.“ Служба је свршена. Људи стоје у порти, око „кишбирова“ који све валата негу објаву, како се крмад не смеду пуштати у спахински рит, како има две битанге на продају, како је Луки бирташу украдено теле, како ће се од сутра утеривати аренда од општинског пашњака. Неки слуша неки и не слуша. На страни стоји Прока на дивани са грк Марком, око њих је неколико људи, који уверавају Проку да је „цигурно“ само нек буде и мало „алвалука“. Ђурчија Моја баш се око људи, дивани како ће после ручка у грк Марковом бирцу отпнати једну за „сретна почетка.“ Нешто намигује на грк Марка и Проку. Ови га разуму и одобравају.

На другој страни скупиле се млађе газде око Дамјана Милића. Он је њив човек. Добар газда а био је много и на школама. Кад затреба он помаже и рукама и ногама. Уз њега стоји мајстор Ђира Брећ, колар. И он је човек од новог света. Мајстор Ђира говори ватрено, како је прошло време кад су се узимали људи за учитеље само по „гласу.“ Он мисли да људи треба да гледају да добију „човека.“ Ако ће да каже по души, и себи и од себе, то он мисли да треба изабрати тог Живка Божића. Он ће бити најбољи. Људи к'о пристају, али веле валинга је што није лично дошао, „да га народ види“. Али већ сад како му драго, шта је ту је. Бар да је скупштина пре подне. Кажу да је и бнез Жика за тога препаранда. Домин нешто шара. Мата вишкар га је подсео за Проку. Кад је поп Гавра изишао из преве видио је да се нешто више људи скупило око Дамјана Милића. Свидело му се, да је то добар знак. Он није с Дамјаном у љубави али му сада ипак пристуна и јавља. Пропитује нај пре којеко је жита добио, како му се зоб плаћала, па онда на једанпут навије на избор учитеља. Дамјан му кажеда ће он и његови људи бити за најспособнијега, поп Гавра ве-

ли да је и он за Живка Божића, јер под Проком никад школа неће пропевати. Ово је млад човек и избражен, а ми треба да се бринемо за своју децу јер на њима свет остаје. Људи веле тако је, Поп Гавра мисли на своју Јулу а људи мисле на своје ђаке.

Људи се полако разлазе пошто су чули да ће на општинску скупштину звонити велике звоно. Вечерње ће бити раније, да се пре сврши избор.

Кад је поп Гавра ишао на вечерње улазила су у село једна кола, на њима се возио млад човек. Кола су стала пред Дамјанову кућу. Да поп Гавра није био у бризи, он би већ био послао једнога ђака да распита ко је то дошао? Али звонар га је био збунио мало, кад му је казао, да Моја Ђурчија и Прока чисте своје скупштинаре у Грк Марковом бирцу.

Док је поп Гавра служио вечерње онако „вс грацје“ дотле је Дамјан седио и диванио са својим гостима дома.

— Баш ми је мило господине Божићу, што сам у вама напознао ваљаног човека. Ви сте још млади овоје, први корак у свет. Дај боже да добро испадне Сви који хоћемо напред бићемо увек уз вас и време је да се отмемо од пропасти, а брат Ђиро?

— Дух времена нас зове. Још Српство није пропало. Ако нас честити учитељи не спасу, онда смо свршили. Ми треба усе и у своје кљусе. Просвета то је наша лозинка, а кнеже шта ти велиш?

— Тако је брат Ђиро. Ја онако судим као паор човек да је данас гриота, кад је човек слеподочију. Само ви предњачите а ми ћемо за вама. —

— Тако је рекоше неке млађе газде. — А сад да Бог поживи нашег — ако да Бог — новог господина учитеља! Само се ви држите нашег, како треба, а за друго је већ наша брига. Живио! Ајд да се то иде, да несврше без нас. —

Они на улицу а из грк Марковог бирца иде читава руља, мајстор Моја батрга се међу људма, маше рукама на кршти: Де би ми упустили нашег сина? То не може бити! —

Људи су се већ искунили у школи. Стари поп Коста забринуо се, јер види да неће проћи без галаме. После подне је, недеља је а људи ко људи, има их који су се мало и насвирали, па може бити мало опора дивана. (Наставиће се.)

НОВИЈЕ ИЗ КЊИЖАРЕ.

— Главни списак књига српске, словенске а стране књижевности као и разних школских потреба главне српске књижаре Ј. Д. Лазаревића у Београду за год. 1873. 8. стр. 93. У овом списку имају из српске и словенске књижевности ови одељци: 1. Књиге за основне српске школе. 2. За учитеље основних и већих школа. 3. Школ. књиге на страним језицима. 4. Књиге за гимназијска и реална заведења и вишу женску школу. 5. Богословске и превене. 6. Књиге за велику школу и војену академију. 7. Мапе,

атласи и Глобуси. 8. Енциклопедије и речници. 9. Научне и историјске књиге. 10. Руска књижевност. 11. Хорватска (!) књижевност. 12. Ческа и пољска књижевност. 13. Законске књиге. Још ко томе књиге из немачке и француске књижевности. Колико нам је мило што излазе оваки списци, те олакшавају читаоцима набавку књига, толико је у интересу књижаре и купаца да списак буде као што ваља распоређен. Ми нисмо имали бог те пита какво мњење о способностима г. Ј. Д. Лазаревића за централног српског књижара, српска влада није тражила за то место способна човека, него као и свугде само своју креатуру. Ми мислимо што г. Лазаревић не зна, да ће у току радње своје научити, али по овом списку видимо да господин Лазаревић није кадар да напише ни ваљан каталог свога стоваришта. Њему је то „шецеко једно“ кад истагне једном одељку списка име „научне и историјске књиге“ па после рећа у тај одељак и песме, и драме, шаљиве игре, романи и приповедке. Но има још нешто што нам је пало у очи. Ми би рекли да г. Лазаревић рећа имена наших књижевника и њихове титуле што их стекше својим научном радом по ономе, како је који код њега у милости. Неке градуиране докторе као н. пр. Др. Розена признаје он увек затакове, Др. Радића само три пут а четврти пут га брише (сећајућ се сад Ростока?); Др. Милана Јовановића деградира сва три пута конзеквентно. Али иде још даље. Бившега професора велике школе госп. Јована Бошковића брише он просто са наслова своје рођене књиге, која је на диву нашој науци. Радили то госп. Лазаревић по свом ћефу или бацајућ зар са страхом и трепетом свој „взор“ на „више“? Др. Милан Јовановић и проф. Јован Бошковић су вредни научењаци, који су годинама као што ваља послужили српској просвети у Србији. Ако један пра- „витељствени“ књижар, пунећи са производом науке своје џепове, има мимогред још и улогу, да рећајући производе наших књижевника, предузима зар по званичном мигу или у ропској услужности и деградацију научних титула; да са научне радње, која је стала радника дугог и тудног проучавања, новчаних жртава док ју је самостално на свет издао — брише и скромно име научника, којима је сав грех што су то људи слободоумни, те су некима и некима „зар у носу“ — онда просто му да изостави њихова дела из свога списка, јер кад их овако наводи, онда се и сувише ревносно унижава у подлости, а о тој бар није нужно, да на туђу штету уверава оне, који су га на то место наместили.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Руски цар похвалио је на бечкој паради војнике регемента грофа Туна, које му је наш цар приказао као православне

Србе из кикиндског диштрикта. Он је умолио да га при поласку, један баталион баш те регименте испрати и кад је то учињено поклонио је војницима 300 рубаља.

Краљ. комесар Хубер за српске фондовске и рачунске ствари приснео је у четвртак у Н. Сад. Пред њиме иде глас, да је то човек који поштује законе, законите установе и уредбе.

Угарски сабор одгодиће се до који дан ради жетве.

Срп. нар. сабор, веле да ће бити сазван месеца септембра у Карловце.

Око Липика у Славонији пљачка чета хајдука у којој је већ њих 15. Пре неки дан напали су и на само купатило Липик али су сретно одбијени.

Стеван Ђурђевић члан судб. стола у Осеку, честит судија и ваљан Србин, познат као народњак са карловачког сабора умрло је пре неки дан у најбољим годинама. Бог да га прости.

Немачки цар неће доћи у Беч на изложбу, место себе шиље своју жену.

Генерал Скудијер путује по шајкашком батаљону и осталој бившој граници, као што пишгу, да ради да се владини кандидати изабере за угарски сабор.

ПОЗИВ

У ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

„ЗАДРУГЕ ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ.“

Пошто се на први позив у скупштину задруге за српску народну штампарију, заказану за 3. (15.) јуна о. г. није довољан број чланова, који се за решавање ишчекује искупио, то се у смислу §. 20. задружних правила закључује нова скупштина за 1. (13.) јули о. г. у 3. сата послеподне у дворани „Матице српске,“ на коју се овим сви поштовани чланови задруге учтиво позивају уз обавешћење; да ће се на истој предмети, који су у првом позиву на ред стављени били, правоваљано претресати и решавати без обзира на број чланова, који се искупио буде.

Ред предмета је овај:

1. Оверовљење присутних чланова.
2. Извештај о радњи и о рачунима.
3. Избор одбора за преглед рачуна.
4. Допуна једне трећине управног одбора.
5. Поједини предлози.
6. Избор одбора за оверовљење записника.

У Новом Саду 4. (16.) јуна 1873.

Др. Стеван Павловић с. р.

председник задруге.

Др. Илија Вучетић с. р.

бележник задруге.

1—3

ОПОМЕНА!

Опомињемо све оне претплатнике наше, који нису послали претплату за Мај — Август да је што пре пошљу. Ко прима лист а не шиље претплату, тај иде листу о глави.

Администрација „Гласа Народа.“

ВЛАСНИК „ЗАДРУГА ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ“. — УРЕДНИК: Стеван В. Поповић.

Српска народна задружна штампарија у Новом Саду 1873.